

Jadrana. Kasnije u XVII. vijeku hrvatsko plemstvo, građanstvo i seljaštvo spremalo je odcjepljenje Hrvatske i Ugarske od austro-njemačke dominacije (urota Zrinsko-Frankopanska), ali plan nije uspio, jer su katoličke zemlje: Francuska, Poljska i Venecija odbile da pomognu Hrvatima u borbi protiv bečkoga dvora.

Poslije propasti feudalnoga poretka u austrijskoj carevini, sredinom XIX. vijeka, tradicije i težnje za nezavisnošću preuzeli su hrvatski građanski slojevi u nasljedstvo od hrvatske feudalne gospode, jer su ti slojevi zamijenili feudalnu gospodu u političkom i kulturnom vodstvu Hrvata. Ali uslijed propasti feudalnog poretka u austrijskoj carevini opasnost od germanizacije i od mađarizacije postala je još veća, jer se je sada ta težnja pojavila u obliku njemačkoga i mađarskog nacionalizma, u težnjama tih nacionalizama ne samo za političkim i kulturnim zarobljivanjem, nego i u njihovim težnjama za ekonomskim iskorišćavanjem Hrvata i hrvatskih krajeva. U hrvatskim naime krajevima austro-ugarski vladajući građanski slojevi ometali su razvitak industrija, jer su ti krajevi trebali da posluže samo kao tržište za industrijske proizvode iz ostalih austro-ugarskih zemalja, a uz to i kao vrelo sirovina. Reakcija na tu političku, ekonomsku i kulturnu zavisnost od Austro-Nijemaca i Mađara izbila je kod Hrvata u obliku hrvatskoga građanskog nacionalizma.

Ovaj se je građanski nacionalizam kod Hrvata pojavio najprije u obliku sveslavenske ideologije, koja se je oslanjala na tradiciju o slavenskom podrijetlu Hrvata i bila ojačana još i činjenicom,